

Pécsi Tudományegyetem

Gyógyszertudomány Doktori Iskola

Az akkreditációs eljárásban közreműködő
látogató bizottság jelentése

Tartalomjegyzék

I. A látogató bizottság javaslata az akkreditációt illetően	3
I.1 Fejlesztendő területek.....	4
II. A látogató bizottság értékelése	6
II.1. A doktori iskola általános helyzetképe	6
II.2. A törzstagok tudományos tevékenysége	7
II.3. Az ESG-kritériumok szerinti értékelés	8
ESG 1.1 Minőségbiztosítási politika.....	8
ESG 1.2 és 1.9 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása/folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése	9
ESG 1.3 Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés	11
ESG 1.4 A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése	13
ESG 1.5 Oktatók.....	15
ESG 1.6 Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások	16
ESG 1.7 Információkezelés	17
ESG 1.8 Nyilvános információk.....	18
ESG 1.10 Rendszeres külső minőségbiztosítás	19
A Látogató Bizottság összetétele.....	20

I. A Látogató Bizottság javaslata az akkreditációt illetően

A MAB Látogató Bizottsága (a továbbiakban: a Bizottság) a Pécsi Tudományegyetem Gyógyszertudomány Doktori Iskolája által készített önértékelés, az átvizsgált nyilvános egyetemi dokumentumok és a helyszíni látogatás alapján megállapítja, hogy a Gyógyszertudomány Doktori Iskola (a továbbiakban: DI) minőségbiztosítási rendszere az ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area) elvei értelmében a folyamatok többségére kiterjed.

A DI minőségbiztosítási és fejlesztési folyamatai részben tervezettek; tervezési, ellenőrzési, mérési és értékelési eljárásai esetiek. A vezetési folyamatok és a minőségbiztosítási folyamatok között gyenge a kapcsolat, az oktatás-kutatás menedzsmentje megfelelő, irányja illeszkedik a DI stratégiájához.

A támogató – pénzügyi, gazdálkodási, informatikai – folyamatok, valamint az infrastruktúra megfelelő háttérrel biztosít az oktatási és kutatási tevékenységhez.

Az a tény, hogy a korábban gyógyszerészeti tudományággal rendelkező, ebben a formában 2024-ig, öt évre akkreditált (a 2019/6/IX/16/2. sz. MAB határozat alapján) DI az elméleti orvostudományok tudományággal, ennek keretében pedig magasan kvalifikált szakemberekkel bővül, a DI szakmai – tudományos színvonalát határozottan erősíti.

Ezek alapján a doktori iskola öt évre akkreditálható.

Az ESG-pontokat tárgyaló fejezetek végén a Bizottság által megfontolásra ajánlott javaslatok találhatóak. Mérlegelésüket a doktori iskolára bízta a Bizottság, teljesülésüket külön nem vizsgálja.

A komolyabb hiányosságok felsorolása az I.1 fejezetben található; az ezeknek a pótlására tett intézkedéseket a MAB a következő akkreditációs eljárás során vizsgálni fogja.

I.1 Fejlesztendő területek

Egyes szakmai területek a DI-ban hiányoznak, vagy alulreprezentáltak. Ilyenek a gyógyszertechnológia, az analitika és egyes, ezeket természettudományosan megalapozó diszciplínák, mint a fizikai kémia és a kolloidika.

Mivel az elméleti orvostudományok képviselői – különösen, ha a transzlációs medicina szakembereit is ide számítjuk – számbeli és minősítésbeli fölényben vannak a DI-n belül, felvetődik a kérdés, hogy indokolt-e a Gyógyszer tudomány DI elnevezést megtartani, illetve erre szorítkozni.

A vonatkozó jogszabályok ismerete, a minőségellenőrzési mechanizmusok kialakítása és mindezek betartatása, a szabályzatoknak a legfrissebb nemzetközi standardokhoz és jogszabályokhoz igazítása, és adott időközönként való felülvizsgálata, az akkreditáció szempontjainak ismerete és a megfelelő dokumentumok elérhetővé tétele és frissítése, valamint a transzparencia mind a DI vezetőjének feladata és felelőssége, függetlenül attól, hogy mögötte több nagyobb szervezeti egység is áll az egyetem struktúrájában. Ezen szempontokra – részben egy szervezeti struktúraváltás miatt – a DI vezetése ezidáig nem fordított kellő figyelmet.

A Bizottság bátorítja a DI vezetését (önálló fejlesztés, vagy a kari minőségbiztosítás(ok) specifikus kiterjesztése útján) a DI minőségpolitikájának kialakítására, a DI specifikus folyamatainak azonosítására, a minőségcélok kijelölési és értékelési mechanizmusának kiépítésére, a DI-ban működő minőségbiztosítási rendszer felülvizsgálatának kialakítására.

Amennyiben más követelmények vonatkoznak a levelező és a nappali munkarendű képzésben részt vevő doktoranduszokra, különös tekintettel a képzési időn belüli határidőkre, ezeket az információkat a képzési tervben fel kell tüntetni.

Ki kell dolgozni, hogy hogyan kívánja a DI a külső és belső érdekelteket bevonni képzési programja kialakításába, felülvizsgálatába.

Az oktatás minőségének ellenőrzéséhez elengedhetetlen, hogy az érintettek visszacsatolást kapjanak tevékenységükről. Ez vonatkozik a doktori képzésben résztvevő oktatókra, és a graduális képzésben oktató doktoranduszokra is.

Fontos, hogy a felvételi eljárás leírása tartalmazza a minimálisan elérendő pontszámot. Javasolt az elavult gyakorlatok törlése a szövegből.

A Pécsi Tudományegyetem Orvostudományi és Gyógyszerésztudományi Doktori és Habilitációs Tanácsának hatáskörébe tartozó Doktori Iskolákban folyó doktori (PhD) képzés és doktori (PhD) fokozat-odaítélés szervezeti és működési szabályzatában (a továbbiakban: OGYDHT szabályzat) a régi és az új képzésre vonatkozó szabályokat külön kell feltüntetni,

jelenleg a kettő keveredik; ezen kívül a tartalmát több ponton is aktualizálni, pontosítani szükséges.

A komplex vizsga tárgyainak/témaköreinek listáját az Országos Doktori Tanács ajánlása értelmében a képzési tervnek tartalmaznia kell.

A tudományos tevékenységekért járó kreditpontokra vonatkozóan fontos iránymutatást adni a szabályzatban, ez a témavezetők és a doktoranduszok számára is megkönnyíti a tervezést.

A honlapon a felvételi információk alatt feltétlenül fel kell tüntetni az önköltség összegét, továbbá a legfontosabb információkat az eljárásról.

Fontos, hogy a DI honlapjáról elérhető legyen a doktori képzést szabályozó összes dokumentum, tehát a Pécsi Tudományegyetem Doktori Szabályzata, a DI képzési terve és minőségbiztosítási szabályzata.

Amennyiben a DI idegen nyelven is folytat képzést, az azt szabályozó dokumentumoknak az adott idegen nyelven is elérhetőeknek kell lenniük. Ezen túl a DI angol nyelvű honlapján a képzésre vonatkozó alapvető információkat is meg kell jeleníteni.

II. A Látogató Bizottság értékelése

II.1. A Gyógyszertudomány Doktori Iskola általános helyzetképe

A Pécsi Tudományegyetemen (továbbiakban: PTE) a doktori képzés és fokozatszerzés szabályozása több szintű: más-más hatáskörrel rendelkezik a Szenátus által megválasztott egyetemi doktori tanács és az egyetemi doktori tanács által megválasztott tudományterületi doktori tanácsok. A Gyógyszertudomány Doktori Iskolának nincs saját doktori tanácsa, az Orvostudományi és Gyógyszerésztudományi Doktori és Habilitációs Tanács (továbbiakban: OGYDHT) tagja további négy doktori iskolával együtt.

Az Oktatási Hivatal 2019. november 21-én kelt levelében rendelte ki a MAB-ot szakértőként a Pécsi Tudományegyetemen működő Gyógyszertudomány Doktori Iskola elméleti orvostudományok tudományággal való bővítésének ügyében. A DI 2000-ben létesült, gyógyszerészeti tudományok tudományágban, a kibocsájtott PhD-fokokatok száma 52. Az eredményességi ráta – figyelembe véve, hogy újonnan létesült doktori iskoláról és döntően experimentális munkával elérhető eredményekről van szó, ahol a nemzetközi gyakorlatban is legalább négy év szükséges a fokozatszerzéshez – megfelelőnek tekinthető. Ebben a tudományágban az országban összesen négy doktori iskola kínál képzést. Elméleti orvostudományok területén ezzel szemben további 13 doktori iskolában lehet fokozatot szerezni, ezek közül a PTE keretein belül működik az Interdiszciplináris Orvostudományok Doktori Iskola és az Elméleti Orvostudományok Doktori Iskola, mindkettőnek – utóbbinak nevében is – deklarált tudományága az elméleti orvostudományok.

A DI a PTE Általános Orvostudományi és Gyógyszerésztudományi Karának azon doktori programjait foglalja magába, amelyek a farmakológia, a gyógyszerészet és a transzlációs medicina tudományához kapcsolódnak. A következő programok alkotják a képzést:

- Biológiailag aktív anyagok izolálása és vizsgálata (Dr. Deli József)
- A gyógyszerterápia optimalizálásának lehetőségei (Dr. Botz Lajos)
- Gyógyszerészi kémia (Dr. Perjési Pál)
- Toxikológia (Dr. Pethő Gábor)
- Vegetatív és szenzoros idegek zsigeri működése és farmakológiája (Dr. Helyes Zsuzsanna)
- Neurofarmakológia (Dr. Pintér Erika)
- Transzlációs medicina (Dr. Hegyi Péter)

A DI-ben eddig 154 hallgató kezdte meg tanulmányait, közülük 52 szerzett fokozatot. A Bizottság rendelkezésére bocsájtott dokumentum szerint 2020. március 1-jén 84 PhD-hallgató folytatott tanulmányokat, azaz a rendszerből 68-an kerültek ki. Ha a kikerült 68 főből

52-en fokozatot szereztek, az elfogadható sikerességi rátát jelent. A PhD-hallgatókat bemutató statisztikából látható, hogy a külföldi PhD-hallgatók aránya nem jelentős, 5% körüli.

II.2. A törzstagok tudományos tevékenysége

A doktori iskolákról, a doktori eljárások rendjéről és a habilitációról szóló 387/2012. (XII. 19.) számú kormányrendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) meghatározza a törzstagság kritériumait. A törzstagság egyik alapvető feltétele a 2. § (3) bekezdésének b) pontja értelmében, hogy törzstag az lehet, *„aki a doktori iskola tudományágában, illetve annak kutatási területén folyamatos, magas szintű tudományos tevékenységet folytat, amely tudományos tevékenység – ide nem értve a művészeti tevékenységet – a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 3. § (1) bekezdés o) pontjában meghatározott nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázis (a továbbiakban: Adatbázis) alapján vizsgálendő”*.

Megállapítható, hogy a Gyógyszertudomány Doktori Iskola törzstagjai:

Balaskó Márta, egyetemi docens,
Botz Lajos, egyetemi tanár,
Deli József, egyetemi tanár,
Garai János, egyetemi docens,
Hegyi Péter, egyetemi tanár,
Helyes Zsuzsanna, egyetemi tanár,
Horváth Györgyi, egyetemi docens,
Papp Nóra, egyetemi docens,
Perjési Pál, egyetemi tanár,
Pethő Gábor, egyetemi tanár,
Pintér Erika, egyetemi tanár,
Pongrácz Judit, egyetemi tanár,
Sándor Zoltán, egyetemi docens,
Szőke Éva, egyetemi docens

a Kormányrendelet 2. § (3) bekezdés b) pontjában foglaltaknak megfelelően folyamatos, többségükben magas szintű tudományos tevékenységet folytatnak.

A DI vezetője Pintér Erika, aki a PTE Általános Orvostudományi Karán tanszékvezető egyetemi tanár, az MTA doktora. Szakterülete a farmakológia, közelebbről a

neurofarmakológia ill. a fájdalomkutatás. Rangos nemzetközi folyóiratokban megjelenő publikációi és fokozatot szerzett doktoranduszainak száma bizonyítja, hogy a törzstagság feltételeinek messzemenően eleget tesz.

Hasonlóképpen magas elismeréssel lehet szólni a törzstagok közül Helyes Zsuzsanna, Deli József, Hegyi Péter és Pongrácz Judit tevékenységéről.

Sajnálatos módon a Doktori.hu honlap tanúsága szerint azonban a törzstagok túlnyomó része nem tüntette fel a „Témakiírások” kategóriában saját tudományos tevékenységét, továbbá, a törzstagok között olyan is van, aki – a fent említetteknél jóval szerényebb tudományos teljesítmény mellett – öt további doktori iskola tagjának is vallja magát.

II.3. Az ESG-kritériumok szerinti értékelés

ESG 1.1 Minősegbiztosítási politika

A DI minősegbiztosítási rendszere az akkreditáció során átalakítás alatt állt. Ezt egy szervezeti változás hozta létre, melynek során a PTE doktori iskolái a kari szerveződés helyett – hasonlóan más hazai intézmények szervezési megoldásaihoz – tudományterületi doktori és habilitációs tanácsok keretében folytatják munkájukat. A 2019-ben kezdeményezett szervezeti változás eredményeként az OGYDHT hatáskörébe tartozó doktori iskolákban folyó doktori képzés és fokozat-odaítélés szervezeti és működési szabályzatát 2020. június 9-én fogadta el az Egyetemi Doktori Tanács (a továbbiakban: EDT). Ennek megfelelően a minőségfejlesztés jól működő rendszere átalakítást, legalábbis pontosítást igényel, amely folyamat az akkreditáció időpontjában még nem zárult le.

Megállapítható, hogy a PTE-n működik a DI-re is kiterjedő, az ESG feltételeinek megfelelő minősegbiztosítási rendszer, melyet az Egyetem minőségirányítási szabályzata szabályoz. A PTE rendelkezik nyilvánosan - az egyetem honlapján - elérhető minőségpolitikával. A DI erőforrásait biztosító karok (Általános Orvostudományi Kar, Gyógyszerésztudományi Kar) rendelkeznek az egyetem minőségpolitikáját lebontó (honlapjukon nyilvánosan elérhető) minőségpolitikával, valamint az egyetemi minőségirányítási szabályzat alkalmazását konkretizáló minőségirányítási kézikönyvvel. A Gyógyszerésztudományi Kar minőségirányítási kézikönyve a doktori képzés szervezését kari feladatként jelöli meg. A Gyógyszerésztudományi Kar és az Általános Orvostudományi Kar által működtetett, egymáshoz illeszkedő minőségirányítási rendszerek biztosítják: az egyetemi minőségcélokhoz illeszkedő egység szintű minőségcélok kijelölését; az érdekeltek meghatározását és bevonását a minősegbiztosítási célok kijelölésébe, a célok teljesülésének

kontrollálásába; a folyamatok kialakítását és kontrollálását; a PDCA-ciklus működtetését; a minőségirányítás rendszeres felülvizsgálatát.

A DI szabályozta a doktori fokozatszerzés követelményeit, a doktori eljárások lebonyolítását, a doktori eljárásokban való részvétel személyi és tárgyi feltételeit. Más oldalról, a megjelölt szervezeti változás eredményeként a kari minőségirányítás folyamata nem terjed ki a DI feladatvégzésére. Az intézmény doktori szabályzata a működés fejlesztéséhez már illesztésre került: adott tudományterület stratégiai céljainak meghatározása a tudományterületi doktori és habilitációs tanács feladata; míg a doktori iskola éves minőségtervének elkészítése az adott doktori iskola tőzrstagjainak feladata; a tudományterületi doktori és habilitációs tanácsnak évente jelentést kell benyújtania az EDT részére az éves minőségtervek teljesülésének értékeléséről, a doktori képzés minőségéről. Az egyetemi doktori szabályzat szabályozza az érdekeltek bevonásának szükségességét a minőségértékelés megvalósításába, minimálisan meghatározva a doktoranduszok és a közelmúltban végzett doktorok körét.

A DI-ben – a szervezeti átalakítás eredményeként – indokolt a minőségirányítás szervezeti egység-specifikus kiépítése. Az akkreditáció során szerzett tapasztalatok alapján az átmenet várhatóan nem fog előidézni anomáliát. A DI erőforrásait biztosító karokra és szervezeti egységekre kiterjedően működő minőségbiztosítási rendszer(ek) bár a DI egészének minőségbiztosítását értelemszerűen nem szolgálják, az ott alkalmazott folyamatok, erőforrások működtetésének megfelelőségét biztosítani képesek.

ESG 1.2 és 1.9 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása/folyamatos figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése

A DI jelenlegi struktúrájának egyik célja az, hogy átfogja a gyógyszer tudomány nagy részét a molekulatervezéstől a klinikai vizsgálatokig, bár ebben – mint alább részletesebben is olvasható – vannak megjelenítendő ill. felzárkóztatandó területek. Mindamellet, a tudományos műhely megfelelően széles kutatási lehetőséget biztosít az orvos, gyógyszerész, fogorvos, biotechnológus, biológus, vegyész, stb. diplomával rendelkező doktoranduszok számára, és több területen is, nemzetközi szinten is jelentős tudományos teljesítmény elérését célozza meg.

A DI szorosan együttműködik az újonnan kialakított Szentágothai János Kutatóközponttal. További együttműködések alakítottak ki budapesti és debreceni szervezeti egységekkel, valamint létrehoztak egy innovatív tanácsot, amely külső partnerekkel (kisvállalatokkal) molekula- és hatóanyagfejlesztésekben vesz részt.

A törzstagok szakterületi hovatartozása alapján látható, és a Bizottság tapasztalatai is ezt mutatták, hogy a DI diszciplináris tekintetben távolról sem kiegyensúlyozott. Kifejezetten erős a farmakológia (ezen belül kiváltképp a fájdalomkutatás) és a transzlációs medicina terén, megfelelő a gyógyszerkémia, a farmakognózia és gyógynövénykutatás diszciplinákban. A kívánatosnál kisebb szerep jut a gyógyszeranalízisnek és teljességgel hiányzik a gyógyszerterológia, mely a graduális gyógyszerészképzés legnagyobb óraszámú tárgya. E hiány annál furcsább, mert – a Bizottság tapasztalatai szerint – a gyógyszerterológia művelésének a feltételei (infrastruktúra, műszerpark, humán szakértelem) egyaránt rendelkezésre állnak. Hasonlóképpen, nem található meg a gyógyszerészeti tudományok műveléséhez szükséges fizikai kémia és kolloidika. (Ennek lehetséges magyarázata az, hogy ezek a tudományterületek megtalálhatók a PTE egyéb doktori iskoláiban, ami igaz, de egyoldalú közelítés, mert a most beiktatott elméleti orvostudományok tudományágban működő doktori iskolából pedig kettő is van a PTE-n).

Az a tény, hogy az egyes doktori iskolák nem tartoznak egy-egy kar alá, további kérdéseket is felvet, amelyeknek a minőség szempontjából fontos szerepe van. Kérdés, hogy a farmakológia ilyen mértékű dominanciája esetén, valamint a törzstagok kari hovatartozásának alapján (57% Általános Orvostudományi Kar) indokolt-e a Gyógyszerterológia Doktori Iskola elnevezés.

A farmakológia természetesen fontos része a gyógyszerészeti tudományoknak, de csak egy része, miközben az orvostudományhoz is tartozik. (Ez utóbbit mutatja pl. az is, hogy a 14 törzstag között található hat farmakológus közül öt fő az Általános Orvostudományi Kar Farmakológiai és Farmakoterápiái Intézetének a munkatársa, egy farmakológus a Gyógyszerésztudományi Kar Gyógyszerhatástani Tanszéké, de ő is orvos végzettségű). Ugyanakkor egyes jellegzetesen gyógyszerészi területek alulreprezentáltak vagy teljességgel hiányoznak. A farmakológia dominanciáját mutatja az is, hogy a DI akadémiai doktori fokozattal rendelkező törzstagjai (hat fő) – egy kivétellel – valamennyien farmakológiai vagy ahhoz igen közeli orientációval rendelkeznek.

A képzési program az OGYDHT szabályzat és a doktori.hu-n megtalálható Képzési terv alapján rekonstruálható. Utóbbi dokumentum nem nevezhető képzési tervnek, hiszen első fele kivonat az OGYDHT szabályzataból, második fele pedig a DI-ban meghirdetendő kurzusok leírása. Arról, hogy a doktorandusz milyen tevékenységgel tudja megszerezni az előírt krediteket, elsősorban az OGYDHT szabályzata ad tájékoztatást.

A képzésbe nappali és levelező rendben, valamint egyéni felkészülőként lehet bekapcsolódni. A levelező képzésben a költségtérítéses hallgatók vesznek részt. Az OGYDHT szabályzatban lábjegyzetben szerepel, hogy „A levelező és nappali munkarendű képzés esetén az oktatás és kutatás megszervezése különböző”; de nem derül ki, hogy ez a különbség miben nyilvánul

meg. A 18. § (1) bekezdése szerint az egyéni felkészülők hallgatói jogviszonya „a komplex vizsgára történő jelentkezéssel és annak elfogadásával jön létre” – ez nem harmonizál a jogszabállyal, mely értelmében a jogviszony a komplex vizsga teljesítésével jön létre (Nftv. 53 § (3)).

A kurzuslistából a hallgató a diplomájától (orvos, gyógyszerész, vegyész, biológus, stb.) és a választott tudományágtól függetlenül szabadon választhat, a témavezetővel való egyeztetés alapján. Kötelezően elvégzendő kurzusok nincsenek.

A képzést a magyar mellett angol és német nyelven is lehet folytatni, de az értekezést csak magyar vagy angol nyelven lehet benyújtani (OGYDHT szabályzat 21. § (2)).

Az ESG előírja, hogy a képzési terv kialakításába és felülvizsgálatába a külső és belső érdekelteket egyaránt be kell vonni. Sem a DI dokumentumai, sem az interjúk alapján nem rajzolódott ki tudatos gyakorlat a DI vezetése részéről.

A „piacképes tudás” egy nehezebben értelmezhető fogalom. A PhD-képzés tartalma és a fokozatszerzéssel szemben támasztott követelmények megfelelnek a DI kitűzött céljainak. Az azonban, hogy ez mennyire fordítható le „piaci” igényekre, nagymértékben függ a vállalatok érdeklődési körétől és azok támogatásától, valamint az „üzleti” környezettől. Ezt koordinálja a Szentágothai János Kutatóközpont is, együttműködve az Általános Orvostudományi Kar Farmakológiai és Farmakoterápiás Intézetével, valamint a Gyógyszerésztudományi Kar szervezeti egységeivel, amelynek egyik, napjainkban különösen aktuális része a COVID-19 kutatási irányvonal is.

A gyakorlati lehetőségek jelenleg teljes mértékben adottak, de azok kihasználtságát majd a jövő végzett PhD-hallgatói tudják igazolni. A DI hét értékes programmal rendelkezik, amelyek nagy részben kiválóak, azonban szükség lehetne egy informatikai – matematikai programra is, hiszen az informatikai alkalmazások manapság nélkülözhetetlenek az élet és a képzés bármely területén. Az szerencsés gyakorlat, hogy a DI-be jelentkezők szinte kivétel nélkül a graduális képzés során egy-három évet a TDK keretei között dolgoztak, így tudatában vannak, hogy mi lesz a teendőjük a PhD-évek során.

ESG 1.3 Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés

A doktoranduszokkal és a témavezetőkkel folytatott beszélgetés alapján megállapítható volt, hogy a témavezetők nem túlterheltek, elegendő lehetőség és idő jut a velük való személyes egyeztetésre.

A doktoranduszok számos külföldi és hazai konferencialehetőségről számoltak be, ahol vitakészségüket fejleszthették.

A doktoranduszoknak van lehetősége szociális támogatásokat és kollégiumi helyet igényelni. Kiemelendő, hogy mind az egyetem, mind a Doktorandusz Önkormányzat (a továbbiakban: DÖK) számos, a kutatási tevékenységgel összefüggő teljesítményalapú, jogszabályi értelemben véve nem kötelező ösztöndíjat hirdet meg a hallgatóknak.

Külön említést érdemel, hogy az azonos tudományterületen működő doktori iskolák általános gyakorlatával ellentétben a doktori képzés során van levelező képzés. Tekintettel arra, hogy a levelező doktoranduszok arról panaszkodtak, hogy ugyanolyan határidőket kell teljesíteniük, mint a nappalis hallgatóknak, megfontolandó az egyéni fokozatszerzők irányába való elmozdulás, tekintettel a megnövekedett államilag támogatott keretszámra is. A beszélgetés során a kurzusokkal és a képzéssel kapcsolatban megjegyezték, hogy nehezen megoldható munka mellett a követelmények teljesítése.

A fellebbezési, panaszkezelési lehetőségek a személyes elbeszélgetés kapcsán a doktoranduszok számára nem voltak tiszták.

Jelenleg a doktoranduszok jogaival, kötelezettségeivel, minőségbiztosítással kapcsolatos szabályzatok, dokumentumok szétdarabolva található meg (részben kari szabályzatokban, részben az egyetemi Doktori Szabályzatban, részben más dokumentumokban). A szabályozás most egy átmeneti időszak miatt nem is értelmezhető (a DI-re vonatkozó rendelkezések két kar szabályzataiban található meg).

Elmondásuk alapján a doktoranduszok oktatási értékelést nem töltöttek még ki, és nem kaptak értékelést sem, amennyiben ők oktattak graduális képzésben részt vevő hallgatókat. Az egyetem vezetése és a DÖK képviselője elmondása alapján egy Oktatói Munka Hallgatói Véleményezése (OMHV) kérdőív doktori képzésbe való átvitele folyamatban van.

A doktoranduszokkal folytatott helyszíni beszélgetésben kiderült, hogy – igen örömdetesesen – számos PhD-hallgató kedvezményezettje a nemzeti kiválósági programoknak.

Ajánlások

A Stipendium Hungaricum programban résztvevők nem tudtak beszámolni arról, hogy külön a témavezetőtől független mentoruk lenne. Javasolt külön mentort kinevezni a külföldről érkező, esetenként beilleszkedési nehézségekkel küzdő SH-s doktoranduszokhoz. (pl.: hallgató mentor).

Javasolt a kommunikációs platformok, lehetőségek kiszélesítése, hogy a doktoranduszok könnyen elérhessék a fontos információkat (pl.: Neptunon való üzenetekkel való

kommunikáció nem elegendő, amennyiben a hallgatók papír alapú leckekönyvet használnak dokumentációra).

Érdeemes minél több kurzussal kapcsolatban videóanyag és online munkaanyagok készítése, melyek segítségével a doktorandusz saját időbeosztása és tempója szerint haladhat.

Bár a komplex vizsga maga is egy (viszonylag korai) ellenőrzési pont a doktori képzés folyamatában, érdemes megfontolni a nyilvános védés előtt egy házi- / elővédés / műhelyvita bevezetését.

A szabályozó dokumentumok tartalmát össze kell hangolni: az átfedéseket kerülve, a más dokumentumokban található kiegészítő információkra történő pontos utalással.

Főleg az egészségtudományi képzettséggel rendelkező doktoranduszok számára egyre fontosabbá válik, hogy oktatói-kutatói ambícióik mellett a betegellátásnak is részesei lehessenek. A DI, az egyetem vezetése és doktoranduszok szerint ezen DI-ben a felvettek és az államilag támogatott helyek száma közel egyenlő. Ezek alapján a nem feltöltött helyeket az intézmény akár ezen sikeres DI számára is átcsoportosíthatná. Megfontolandó, hogy a szabályok (napi hét óra kutatói munka elvárás) enyhítésével nem nyerhetnének-e olyan tehetséges egészségtudományi diplomával rendelkező doktoranduszokat, akik némi ösztöndíj és enyhébb szabályozással kiváló kutatók lehetnének a jövőben. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium a látogatás után hirdette meg a Kooperatív Doktori Programot, mely kiemelten támogatja a cégekkel való együttműködéseket. Ez a program is lehetőség a számos szabadalommal rendelkező DI számára, különösen ha egy rugalmasabb szabályozást vezet be.

ESG 1.4 A hallgatók felvétele, előrehaladása, tanulmányaik elismerése és a képesítés odaítélése

A felvételi eljárást a PTE Doktori Szabályzata és az OGYDHT szabályzata írja le. A szabályozás kitér a felvételi bizottság tagjainak kiválasztására és az értékelés rendszerére is. Nem derül ki ugyanakkor egyik dokumentumból sem, hogy mennyi a felvételhez szükséges minimum pontszám, valamint nincs megindokolva, hogy a levelező képzésre jelentkezők esetében miért nincs szóbeli beszélgetés. Az OGYDHT szerint „Ha a pályázó olyan Doktori Iskolába, programba jelentkezik, ahol nincs, vagy kisebb létszámban dolgoznak ösztöndíjasok, preferálni kell maximum 5 ponttal.” Az interjúk során elhangzott, hogy ez utóbbi már egy ideje nem gyakorlat.

A hallgatói fórumon résztvevők arról számoltak be, hogy előrehaladásukról a komplex vizsgán kapnak részletes, szóbeli visszajelzést. A szabályzó dokumentumokban a komplex vizsga értékelése, szervezési folyamata részletesen kidolgozott. Az viszont hiányosság, hogy a tárgyak/témakörök listája nincs meghatározva. A hallgatói fórumon a doktoranduszok arról számoltak be, hogy a tárgyakat illetően a témavezetővel egyeztetnek, majd az ajánlást az OGYDHT hagyja jóvá. A tárgyakat a képzési terv kurzuslistájából választják ki.

A doktoranduszok vállalhatnak oktatást, de ez nem képezi a tanulmányi kötelezettség részét. Az interjúk során elhangzott, hogy az egyéni felkészülők és a költségtérítéses hallgatók esetében a munkahelyi vezető dönti el, hogy a doktorandusz részt vehet-e az oktatásban. Az oktatásért díjazás jár, de kredit nem.

A hallgatók arról számoltak be, hogy a témavezetővel a konzultáció napi, de minimum heti szinten megtörténik.

Az egyéni felkészülőket kivéve a tudományos tevékenységekért járó kreditpontok nincsenek szabályozva, nem található támpont azt illetően, hogy mennyi kreditet lehet szerezni konzultációért, konferencia-előadásért/részvételért vagy publikációért. Az OGYDHT szabályzata értelmében a témavezető tesz javaslatot a kreditekre, a döntést pedig az OGYDHT mondja ki. A hallgatók megerősítették, hogy ez a gyakorlatban is így történik. A publikációs követelmények egyértelműek, mindkét tudományágra ugyanaz vonatkozik.

A tanulmányaikat a 2016/2017. tanévben és ezt követően megkezdő hallgatók esetében a védés csak sikeres előbírálattal tartható meg. Az elkészült értekezést kéttagú Előbíráló Bizottság értékeli, szóbeli vitára nem kerül sor. Az előbírálókat az OGYDHT a program- és a témavezető javaslatát figyelembe véve nevezi ki.

A PTE Doktori Szabályzata – a jogszabállyal összhangban – rögzíti, hogy a védésre felkért bírálók egyike nem állhat foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban a doktori iskolát működtető intézménnyel. Az OGYDHT szigorítja ezt az irányelvet: a 21. § (3) bekezdésében foglaltak szerint mindkét bíráló külsős kell, hogy legyen.

Az OGYDHT szabályzata a kreditelismerés módját leírja, külföldi részképzésben és más egyetemeken kurzusain való részvételre vonatkozóan is. A DI hallgatói az OGYDHT-hoz tartozó doktori iskolákban meghirdetett elméleti és gyakorlati kurzusokon is részt vehetnek. Mindezen felül beszámítható a graduális képzés speciális kollégiumain való részvétel is, a programvezető javaslata és az OGYDHT jóváhagyása alapján.

Összességében megállapítható, hogy a képzési terv jelen formájában erősen hiányos, több ponton is kiegészítésre szorul. A hallgatók előrehaladásának értékelésére és nyomonkövetésére még nincsen átfogó kialakított rendszer. Az OGYDHT szabályzatát címlapja szerint az idei évben fogadták el, ennek ellenére több helyen is elavult fogalmakat

használ (pl. „MAB-követelmények”, kandidátusi tézisekre való utalás), fókuszában a 2016. szeptember előtti képzés áll.

Jó gyakorlatok

Minőségbiztosítási szempontból pozitívum, hogy a védésnél mindkét bíráló külsős, hiszen a külső szereplők bevonása a pártatlanságot erősíti.

ESG 1.5 Oktatók

A PTE Doktori Szabályzata és az OGYDHT szabályzata részletesen leírja, hogy az oktatók és kutatók milyen feltételek teljesülése esetén vehetnek részt a doktori képzésben.

Az OGYDHT szabályzata a doktori iskolák vezetői esetében elvárásként rögzíti az MTA doktora cím meglétét. Ugyanez vonatkozik a 2016/2017. tanév tavaszi félévében, valamint azt követően meghirdetendő új képzési program esetében a programvezetőkre is. A programvezetőket megvizsgálva látható, hogy a hét programvezetőből hat MTA doktora. Programvezető ezen felül csak az lehet, aki a PTE Általános Orvostudományi Karán/Gyógyszerésztudományi Karán főállású egyetemi tanár vagy habilitált docens, és a 70. életévét nem töltötte be. A témavezetőknek legalább öt éve tudományos fokozattal kell rendelkezniük, ettől csak az OGYDHT jóváhagyásával, részletesen felsorolt kritériumok (OGYDHT 9. § (1)) teljesülése esetén lehet eltérni.

Az OGYDHT meghatározza a témavezetők által vezetett doktoranduszok maximális létszámát: egy témavezető egyidejűleg legfeljebb hat doktorandusz témavezetésében vehet részt, beleértve a fokozatszerzési eljárás során végbizonyítványt még nem szerzett doktoranduszokat (OGYDHT 9. § (4)).

Az OGYDHT a komplexvizsga-bizottság tagjainak kiválasztásakor feltételül szabja, hogy mindegyikük legalább öt éve tudományos minősítéssel rendelkező oktató vagy kutató legyen.

A PTE Doktori Szabályzata definiálja az EDT és a tudományterületi doktori tanácsok összetételét és a tanácselnökökre vonatkozó feltételeket.

Az OGYDHT szabályzat 9. § (5) bekezdése szerint az oktatók - többletmunkájuk elismeréseként és arányában - a PhD-képzés céljára az Általános Orvostudományi Kar/Gyógyszerésztudományi Kar rendelkezésére álló pénzösszeg terhére díjazásban részesülhetnek. A programvezetők arról számoltak be, hogy sikeres védés esetén a témavezető automatikusan díjazásban részesül. Ezen felül angol nyelvű kurzusok tartása esetén számíthatnak extra óradíjra. Az interjúkon részt vevő oktatók elégedettségüket fejezték ki a támogatások vonatkozásában: van lehetőség mind konferenciárészvételhez,

mind publikáláshoz támogatást igényelni. Az egyetem rendszeresen ír ki pályázatokat, és több kiadóval is szerződéses viszonyban áll.

Az oktatók munkájukról elsősorban informális úton kapnak visszajelzést: mind a doktoranduszoktól, mind a PhD és habilitációs iroda munkatársaitól. Formális teljesítményértékelés kari szinten zajlik. A PTE Doktori Szabályzata rögzíti, hogy az EDT évente ellenőrzi a doktori iskolák működését és figyelemmel kíséri a személyi összetétel biztosítását. E szabályzat értelmében a doktori iskola, „munkájáról évente egyszer beszámol a doktori tanácsoknak” (EDSz 20. § (1)). Az EDT elnöke arról számolt be, hogy az oktatók értékelését elsősorban – nagyon helyesen – az MTMT-adatokra alapozzák, és a nem megfelelő doktori iskolák vezetőinek be kell számolniuk az EDT ülésén.

Kijelenthető, hogy a PTE Doktori Szabályzata és az OGYDHT szabályzata az átlagosnál több kritériumot támaszt a doktori képzésben részt vevő oktatókat és kutatókat illetően.

ESG 1.6 Tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások

A DI a tanulástámogatás és hallgatói szolgáltatások terén a standardnak megfelel.

Kiemelendő a laborok állapota; részletesebben az, hogy a doktoranduszok számára rendelkezésre áll számos kísérletes kutatást és laboratóriumi munkát lehetővé tevő modern eszköz. Ezek közül külön említésre méltó a bővülő infrastruktúra, az állatkísérletekre lehetőséget biztosító állatház, az *in vivo* és *in vitro* vizsgálatokat is lehetővé tevő eszközpark, melyek az elméleti orvostudományok területen tudományos fokozat elsajátításához való fontos szempontok.

Az épületeket a doktoranduszok a járvány idején is látogatni tudták, az eszközöket – egyes intézetekben – használták, a levelező tagozatos doktoranduszok megemlítették, hogy hétvégén, ill. esti órákban is használhatják a berendezéseket.

A doktoranduszok és a kutatók elmondása alapján a kutatócsoportokban külön interneteléréssel rendelkező számítógép vagy laptop biztosított a doktoranduszok számára munkaállomásként, melyeket a DI vezetőjének elmondása alapján a kutatócsoportok saját hatáskörük alapján, saját kutatási keretükből szereznek be.

A DÖK saját irodával és költségvetéssel rendelkezik. A DÖK egy képviselője tagja az OGYDHT-nek.

A könyvtár számos folyóirat, adatbázis elérhetőségét biztosítja a doktoranduszoknak.

Nyelvi képzésre, lektorálási segítségre, a tudományos szaknyelv elsajátításra a doktoranduszok beszámolója alapján számos lehetőség van.

Külön kiemelendő a DÖK országos szinten is ritka jogsegély szolgálata.

Ajánlások

A doktoranduszok beszámoltak róla, hogy napjainkban is leckekönyvben vezetik a tanulmányaikat, ezt a DI adminisztrátorai is megerősítették. Hivatalos elektronikus kérvények és elektronikus leckekönyv irányába javasolt elmozdulni, például számos országos intézménynél használják már a Neptun ezen funkcióit. (Az emaileken való hivatalos iratok továbbítása nem lehet ennek kiváltója, esetleg átmeneti megoldásként alkalmazható).

Tekintettel arra, hogy az OGYDHT több doktori iskolát foglal magába, érdemes legalább tanácskozási joggal minden doktori iskolából egy-egy doktorandusz delegálását kérni a DÖK-től.

ESG 1.7 Információkezelés

A DI a tudományterületi doktori tanács és az EDT koordinációja mentén rendszeresen (évente) vizsgálja a jelentkezők számát, a beiratkozottak számát, az aktív/passzív hallgatók számát, a DI-ben fokozatot szerettek számát, a DI-ben szerepet vállalók tudományos eredményességét. A vizsgált adatok értékelése önállóan és összehasonlító módon is megtörténik, összegzetten a Szenátus értékeli az EDT előterjesztése nyomán.

Az OMHV jelenleg kialakítás alatt áll, ugyanakkor a hallgatói elégedettség mérése és értékelése folyamatosan zajlik. A doktori képzésben résztvevő szervezeti egységek (intézetek, érintett kari szolgáltató egységek) működésének megfelelőségéről kari minőségbiztosítás keretében történik információgyűjtés. A Gyógyszerésztudományi Kar és az Általános Orvostudományi Kar minőségbiztosítási kézikönyvei egyaránt szabályozzák a végzett tevékenységek leírásának módját, a tevékenységek megvalósításához szükséges input és output adatok felvételének módját, felhasználóit és felelőseit. A működés, működtetés megfelelősége rendszeres kari auditok keretében biztosított. Az oktatók, munkájuk megfelelőségéről teljesítményértékelés keretében kapnak visszacsatolást, melynek részét képezi a doktori képzésben nyújtott teljesítmény. A fokozatot szerettek pályakövetése a DI kereteiben nem történik, pályakövetésről gyűjtött információ értékelése a DI kereteiben nem valósul meg.

Megállapítható, hogy a DI működéséhez kapcsolódó alapvető információk gyűjtése és értékelése évente a Tanulmányi Iroda és az érintett intézetek közreműködésével megvalósul.

A DI vezetése rendszeresen, az intézményi működésben összehasonlítható információkat összegez humán erőforrásairól és eredményességéről, mely információk felhasználhatók további fejlesztésekhez. A DI képzési, tudományos munkáját érintő folyamatok megfelelőségét leíró adatok és információk gyűjtése és értékelése (kari minőségirányítási rendszerek szabályozóinak megfelelően) intézeti, illetve szolgáltatói egység szinteken történik.

A DI szervezeti betagozódásának eredményeként az akkreditáció időpontjában ideiglenes hiányt jelentett a DI specifikus minőségcéljait leíró indikátorok gyűjtése, elemzése, a minőségbiztosítási tervek értékelését lehetővé tevő információk azonosítása és gyűjtése.

Ajánlások

A Bizottság a DI számára javasolja a minőségcélok és minőségbiztosítási tervek rendszerének kiépítésével párhuzamosan azokhoz gyűjtendő információk körének, a felhasználás módjának és személyeinek szabályozását, annál is inkább, mert ez az ESG szabályok szerint előírás. Javasolja továbbá az OMHV implementálása mentén a DI-ben meghirdetésre kerülő kurzusok (az intézeti értékelés mellett) doktori iskola szintű értékelésének megvalósítását. A fentiek mellett végül javasolt a DI fejlesztése érdekében gyűjtött információk értékelésébe bevont érdekeltek körének szabályozása, az értékelési eredmények fejlesztési folyamatokba csatornázásának biztosítása.

ESG 1.8 Nyilvános információk

A DI honlapja (<https://aok.pte.hu/hu/egyseg/1670/index/almenu/294>) meglehetősen információszegény. Az első letölthető dokumentum egy egyoldalas fájl, ami a DI hét programját foglalja össze. Ezt követi a hallgatókat bemutató dokumentum. A fő oldalon szerepel a törzstagok, témakiírások és védések menüpont, ezek mindegyike a doktori.hu-ra viszi az érdeklődőt. A főoldal a felső, oldalsó és alsó sávban található menüpontjai a PTE Általános Orvostudományi Kar oldalára vezetnek. Jobb oldalt a PhD dolgozatokra kattintva megtekinthetők az Általános Orvostudományi Karon készült értekezések, és külön menüpont ad információt az érdeklődőknek a felvételiéről. Utóbbi linkre kattintva sajnos nem talál sok információt a látogató: az első dokumentumot, a felvételi felhívást kinyitva az az ajánlás olvasható, hogy a felvételiéről szóló részletes információk az Általános Orvostudományi Kar honlapján (PhD-képzés / PhD és Habilitációs Iroda /PhD felvételi) található. Ezt az oldalt felkeresve ugyanakkor ugyanoda jut az érdeklődő vissza, ahonnan indult. A felvételi követelmények csak közvetetten érhetők el, a honlapon nincsenek feltüntetve. A költségtérítés összege is csak a szabályzatokat átolvasva – az OGYDHT szabályzatban –

található meg. A PhD és habilitációs iroda honlapján elérhető az OGYDHT szabályzata, a PTE ÁOK PhD minőségi követelmények, az aktuális tanévben meghirdetett kurzusok listája, továbbá a doktori képzéshez kapcsolódó űrlapok.

Sem a DI, sem a PhD és habilitációs iroda honlapjának nincsen angol nyelvű verziója. A PhD és habilitációs iroda honlapján, a dokumentumok menüpont alatt az OGYDHT szabályzata és a már nem aktuális, 2018-19-es tanév kurzuslistája található meg angolul. A látogatás során elhangzott, hogy a PTE Doktori Szabályzata egyelőre csak magyar nyelven érhető el, angolra történő fordítása folyamatban van.

A honlapon pályakövetési adatok, fokozatszerzési statisztika nem található. Szintén nem szerepel információ a kutatási programokról, kutatócsoportokról, rendezvényekről.

A PTE Doktori Szabályzatából és a Képzési tervből hiányzik a tartalomjegyzék. Az információk továbbítása a hallgatók számára e-mailben történik. A hallgatói fórumon részt vevők elégedettségüket fejezték ki az információáramlással kapcsolatban.

Ajánlások

A DI tevékenységére vonatkozó legfontosabb adatokat – pl. fokozatszerzési arány, kutatócsoportok, rendezvények – ajánlott megjeleníteni a nyilvános felületen, hogy a külső érdeklődők is tájékozódhassanak.

ESG 1.10 Rendszeres külső minőségbiztosítás

A DI nem működtet az egyetem Minőségirányítási Szabályzatán túlmutató minőségbiztosítási rendszert. A DI humán és tárgyi erőforrásait biztosító karok (Gyógyszerésztudományi Kar, Általános Orvostudományi Kar) MSZ EN ISO 9001:2015 minőségirányítási rendszert üzemeltetnek. A karok által üzemeltetett minőségirányítási rendszer összhangban működik az ESG követelményeivel, a rendszer fenntartása és fejlesztése a PDCA-ciklus implementálásával, valamint rendszeres audittal és munkaerőfejlesztési tevékenységgel biztosított.

A Látogató Bizottság összetétele

Elnök: Noszál Béla, professor emeritus, Semmelweis Egyetem

Tagok:

Dányi Beatrix, szakreferens, MAB

Gulyás Lelle, szakreferens, MAB

Szőke Dániel, doktorandusz, Semmelweis Egyetem

Tósaki Árpád, egyetemi tanár, Debreceni Egyetem

Vilmányi Márton, egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem

Látogatás időpontja: 2020. július 9.